

МІНІСТЕРСТВО ЕКОЛОГІЇ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ**

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління

Голова Вченої ради

Бондар О.І.

(Протокол № 3-19 від 08.04.2019)

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни підготування магістрів

спеціальності 101 – екологія

у галузі знань 10 – природничі науки

2019 рік

Робоча програма з дисципліни «ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА КУЛЬТУРА» складена на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти на другому (магістерському) рівні «Екологія та управління природними ресурсами».

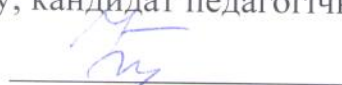
Програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри екології та екологічного контролю

Завідувач кафедри Риженко Н.О.
(Протокол № 8 від 4 квітня 2019 р.)

ПОГОДЖЕНО

Директор навчально-наукового інституту екологічної безпеки та управління

4 квітня 2019 р. Улицький О.А.

Розробник програми – завідувач кафедри методології освіти для сталого розвитку, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник Пустовіт Н.А.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0401 – природничі науки 040106 – екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування	за вибором	
Модулів – 1	Спеціальність: 8. 04010601 – екологія та охорона навколишнього середовища	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання розробка тестів, розробка лекційного, семінарського заняття (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		9-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції	
			6 год.
		Практичні, семінарські	12 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
			102 год
		Індивідуальні завдання:	
	Вид контролю:		
	іспит		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни **Методика викладання у вищій школі**

Програму вивчення навчальної дисципліни „Екологічна компетентність та культура” складено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 101 – екологія у галузі знань 101 – природничі науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни „Екологічна компетентність та культура” є сутність та взаємозв'язок екологічної культури і компетентності; протиріччя та умови формування екологічної культури та компетентності різних цільових груп слухачів.

Програма навчальної дисципліни включає **теми**:

1. Сутність екологічної культури та компетентності.
2. Історичний розвиток екологічної культури та освіти.
3. Психологічні засади формування екологічної культури та компетентності.
4. Зміст, форми і методи формування екологічної культури та компетентності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни „Екологічна культура та компетентність” є :

ознайомлення з сутністю та закономірностями формування екологічної культури та компетентності; оволодіння студентами елементарними вміннями еколого-освітньої роботи.

1.2. Основні **завдання** вивчення дисципліни „Екологічна культура та компетентність” такі:

- формування уявлення про екологічну культуру та компетентність як характеристики суспільства і особистості, екологічну освіту як цілеспрямований процес їх формування;
- ознайомлення з основними історичними етапами розвитку екологічної культури, екологічними особливостями української національної культури, міжнародними та вітчизняними документами з екологічної освіти;
- формування уявлень про екопсихологічні засади формування екологічної культури та компетентності особистості;
- ознайомлення з методами, технологіями, методичними прийомами формування екологічної культури та компетентності різних цільових груп слухачів;
- формування у студентів елементарних умінь застосування сучасних інтерактивних технологій формування екологічної культури та компетентності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- сутність, особливості та взаємозв'язок екологічної культури та компетентності;
- основні міжнародні та вітчизняні документи з екологічної освіти;
- психолого-педагогічні закономірності формування екологічної культури та компетентності.

уміти:

- добирати доцільні методи, методичні прийоми, форми здійснення еколого-освітньої роботи з різними цільовими групами;
- проводити екскурсії, лекції;
- організовувати практичні екологічні акції, екологічні стежини, табори;
- здійснювати діагностику та контроль сформованості екологічної культури та компетентності слухачів.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. СУТНІСТЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ.

Поняття «екологічна культура», «екологічна компетентність»: їх взаємозв'язок та специфіка.

Тема 2. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ОСВІТИ.

Етапи розвитку відносин людини і природи. Екологічні аспекти світових релігій і вірувань. Екологічні аспекти української національної культури.

Еволюція мети екологічної освіти, вплив міжнародних організацій на розвиток екологічної освіти в Україні. Принципи екологічної освіти.

Концепція екологічної освіти в Україні.

Право громадян на екологічну освіту.

Тема 3. ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КУЛЬТУРИ

Поняття про екопсихологію, її напрями.

Психологічні наслідки техногенних та природних катастроф (на прикладі Чорнобильської аварії).

Психологія охорони навколишнього середовища (інвайронментальна психологія) як основа педагогічного процесу формування екологічної культури та компетентності.

Онтогенетичні закономірності розвитку ставлення до природи: врахування у педагогічному процесі.

Тема 4. ЗМІСТ, ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ.

Орієнтири розробки змісту і методів формування екологічної культури та компетентності (Стратегія ЄЕК ООН з освіти для сталого розвитку, «Цілі сталого розвитку: Україна 2017» та інш.).

Інтерактивні технології формування екологічної культури та компетентності (фронтальні та кооперативні; ігрові, проектні, кейс-метод та інші).

Екскурсії, експедиції, табори як форми організації екологічної освіти.

Міжнародні еколого-освітні проекти в Україні

Екологічна етика, «Глибинна» екологія як напрями екологічної освіти; їх психологічні засади і педагогічне значення.

Методи вивчення сформованості екологічної компетентності та культури слухачів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	загалом	з них					загалом	з них					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
							120	6	12				102
Тема 1. Сутність екологічної культури та компетентності								1	1				10
Тема 2. Історичний розвиток екологічної культури та компетентності								1	1				20
Тема 3. Психологічні засади формування екологічної компетентності та культури								1	2				30
Тема 4. Зміст, форми і методи формування екологічної компетентності та культури								3	8				42
Разом годин							120	6	12				102

5. Теми семінарських занять Не передбачено

Пор. №	Тема	Кількість годин
1		
2		
...		

Теми практичних занять

Пор. №	Тема	Кількість годин
1	Екологічна компетентність та культура: сутність, взаємозв'язок, особливості.	2
2	Становлення екологічної компетентності як етапу екологічної культури (історичний дискурс)	2
3	Екопсихологія як основа формування екологічної компетентності і етап розвитку екологічної культури	2
4	Педагогічне мистецтво формування екологічної компетентності та культури	4
5	Способи вивчення рівня екологічної компетентності та культури	2
	РАЗОМ	12

7. Теми лабораторних занять Не передбачено

Пор. №	Тема	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

Пор. №	Тема	Кількість годин
1	Сутнісні характеристики екологічної компетентності та культури: спільне та відмінне	10
2	Історичний характер екологічної культури та компетентності. Сучасні тенденції екологічної освіти	20

3	Психологічні наслідки екологічних негараздів. Закономірності формування ставлення до природи у онтогенезі особистості	20
4	Застосування ігрових методів у формуванні екологічної компетентності та культури. Застосування кейс-методу у формуванні екологічної компетентності і культури. Методика читання еколого-освітніх лекцій. Методика проведення екологічних екскурсій та експедицій. Розробка і презентація еко-кросворду як засобу формування екологічної компетентності та культури. Розробка і застосування еко-квесту у формуванні екологічної компетентності. Розробка проектних технологій у формуванні екологічної компетентності Методика критичного оцінювання екологічних медіа-ресурсів та створення презентацій Міжнародні еколого-освітні проекти в Україні Система еколого-освітньої роботи установ ПЗФ Розробка і апробація тестових завдань для вивчення сформованості екологічної компетентності та культури	52
	Разом	102

9. Індивідуальні завдання

Не передбачені

10. Методи навчання

За джерелом отримання повідомлень: словесні, наочні, практичні.

За рівнем самостійної пізнавальної діяльності та креативності студентів: пояснювально-ілюстративні, проблемно-пошукові, частково пошукові, дослідницькі.

За логікою організації процесу: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

11. Методи контролю

Контрольна робота, тести

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Приклад для заліку

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Приклад для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота											Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	100

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Приклад за виконання курсової роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до _____	до _____	до _____	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за 100 -бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Рівень компе- тентості	Оцінка за національною шкалою	
				екзамен	залік
90-100	A	відмінно	Високий	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	Достатній	добре	
75-84	C	добре			
70-74	D	задовільно	Середній	задовільно	
60-69	E	достатньо			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Низький	незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту			

13. Методичне забезпечення

1. Програма курсу «Екологічна компетентність і культура»
Тексти лекцій
Презентації

14. Рекомендована література

1. Андреева Н.Д. Теория и методика обучения экологии : учебник для студ. высш. учеб. заведений / Н.Д.Андреева, В.П.Соломин, Т.В.Васильева; под ред. Н.Д.Андреевой. – М.: Издательский центр «Академия», 2009. – 208 с.
2. Гончаренко Г. Є. Екологічна стежина – одна із форм природоохоронної роботи: [Навч. – метод. посібник] / Г. Є. Гончаренко, С. В. Совгіра, О. В. Тімець, І. П. Козинська, Ю. О. Бабій, О. І. Ситник. – К.: Інтерлінк, 2004. – 56 с.
3. Дідух Я. П. Екологічна стежина (методика, організація, характеристика модельної стежини «Лісники» / Дідух Я. П., Єрмоленко В. М., Крижанівська О. Т., Попович С. Ю., Серебряков В. В. та ін. / Під ред. Я. П. Дідуха. - К.: Фітосоціоцентр, 2000. – 88 с.
4. Екологічні задачі, ігри та вікторини. 5-11 класи : методичний посібник / Н.А.Пустовіт, З.Н.Плечова, О.Л.Пруцакова; за ред. Н.А.Пустовіт. - К. : Шк. світ, 2013. – 112 с.
5. Закон України «Про освіту» (2017 р.)
6. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. авт.–уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. – К.: А.П.Н.; 2002, - 136 с.
7. Кисельов М.М. Екологія і культура. – К.: Наукова думка, 1991. – 260 с.
8. Кисельов М.М. Національне та екологічне: сфери перетину //Національне та екологічне Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги Серія „Охорона навколишнього середовища”. – 2006. - №8 (32). – С. 2-13
9. Кисельов М.М., Деркач В.Л., Толстоухов А.В. та ін. Концептуальні виміри екологічної свідомості: Монографія. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2003. – 312 с.
10. Кисельов М.М., Канак Ф.М. Національне буття серед екологічних реалій. – К.: Тандем, 2000. – 318 с.
11. Концепція екологічної освіти України. – К., 2001. – 36 с.
12. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: Навч. посібник. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
13. Крисаченко В.С., Хилько М.І. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку. – К.: „Знання”, 2001. – 598 с.
14. Марушевський Г.Б. Етика збалансованого розвитку: Монографія. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2008. – 440 с.
15. Назаренко В. М. Контролирующие задания с экологическим содержанием / В. М. Назаренко // Химия в школе. – 1993. – № 1. – С. 36-38.
16. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С.Полат, М.Ю.Бухаркина, М.В.Моисева, А.Е.Петров; Под ред. Е.С.Полат. – М.: Издательский центр “Академия”, 1999. – 224 с.
17. Освітні технології: Навч.- метод. посібник / О. М. Пехота, А. З. Кігтенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. – К.: А. С. К, 2001. – 256 с.
18. Скиба М.М. Методика навчання екології. Практикум для студентів вищих педагогічних навчальних закладів спеціальності 7.0708.01 «Екологія та охорона навколишнього середовища» / М.М. Скиба. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – 68 с.
19. Совгіра С. В. Краєзнавчий підхід до екологічного виховання: Навч.-метод. посібник / С. В. Совгіра. – К.: Міжнар. фін. агенція, 1998. – 320 с.

20. Совгіра С. В. Формування екологічного світогляду студентів у процесі навчально-польових практик / С. В. Совгіра, В. Г. Гончаренко. – К.: Міленіум, 2005. – 170 с.
21. Совгіра С. В. Методика навчання екології / С. В. Совгіра. – К.: Науковий світ, 2007. – 450 с.
22. Стратегія ЄЕК ООН з освіти в інтересах збалансованого розвитку. Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги. Серія „Екологічна освіта і виховання”. К.: „Аспект-Поліграф”. - 2006. - № 3. - 40с.
23. Толстоухов А., Хилько М. Екобезпечний розвиток: пошуки стратегем. – К.: „Знання України”, 2001. – 333 с.
24. Толстоухов А.В. Філософія природи: монографія / А.В. Толстоухов, Ю.О. Мелков, С.М. Ягодзінський. – К.: Видавець ПАРАПАН, 2006. – 208с.
25. Філіпчук Г.Г. Філософія екологічної освіти сталого розвитку: Монографія / Георгій Філіпчук. – Чернівці: Зелена Буковина, 2012. – 460 с.
26. Формирование экологической культуры как цель образования для устойчивого развития : моногр. / О.М.Дорошко [и др.]; под науч. ред. О.М.Дорошко. – Гродно : ГрГУ им. Я.Купалы, 2010. – 303 с.
27. Формування екологічної компетентності школярів: наук.-метод. посібник / Н.А.Пустовіт, О.Л.Пруцакова, Л.Д.Руденко, О.О.Колонькова. К.: „Педагогічна думка”, 2008. – 64 с.
28. Цветкова И.В. Экология для начальной школы. Игры и проекты. Популярное пособие для родителей и педагогов. – Ярославль: «Академия развития», 1997. – 192.
29. Шмалей С.В. Екологічна особистість. Монографія. – К.: бібліотека офіційних документів, 1999. – 232 с.
30. Яницкий О.Н. Экологическая культура : очерки взаимодействия науки и практики / О.Н. Яницкий; Ин-т социологии РАН. – М. : Наука, 2007. – 271 с.

Допоміжна

1. Екологічна енциклопедія: У 3 т. /Редколегія: А.В.Толстоухов (головний редактор) та ін. У 3-х томах – К.: ТОВ „Центр екологічної освіти та інформації”, 2006.
2. Українська екологічна енциклопедія / За ред. Р.Дяківа. Друге видання. К.: ТзОВ „Книгодрук”, 2006. - 808 с.
3. Філіпчук Г.Г. Словник термінів з питань екології та безпеки життя і діяльності: навчальний посібник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 752 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/> – нормативно-правова база Міністерства освіти і науки України.
2. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України